

LBRIS

We know
books

Alex Maroiu

O revoluție ratată

ANII CENUȘII

Volumul VI

Editura PASTEL, Brașov, 2022

Orice asemănare între întâmplările și personajele din această carte cu întâmplări și personaje din realitate este o pură întâmplare.

Toate drepturile aparțin autorului. ©

Editat de Editura Pastel Brașov
e-mail: editurapastel@gmail.com
tel: 0733.043.263

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
MAROIU, ALEX

Anii cenușii / Alex Maroiu. - Craiova : Scrisul Românesc
Fundatia - Editura, 2016-
vol.

ISBN 978-606-674-115-6

Vol. 6 : O revoluție ratată. - Brașov : Pastel, 2022. - ISBN
978-606-658-324-4

821.135.1

Eroilor Revoluției

Anii cenușii,
o frescă a comunismului românesc

Adrian Lesenciuc

Alex Maroiu încheie ciclul *Anii cenușii* (lăsând la îndemâna lectorului posibilitatea de a cocrea, de a așeza corespunzător accentul pe al doilea cuvânt din titlu: cenușii sau cenușii) cu un volum VI intitulat *O revoluție ratată*. Am remarcat proiectul său încă de la început. Pe atunci, se prefigura o derulare epică rezumată la patru volume, urmărind întâmplările povestite prin prisma diferitelor personaje, dar construind un cadru comun și, mai ales, un personaj colectiv consistent, comunitatea care și-a uzat legăturile comunitare, înlocuindu-le cu relațiile societale cultivate de comunismul românesc; cu alte cuvinte, comunitatea în care invidia și răzbunarea au fost înlocuit încrederea, în care interferențele dintre personaje, fie și în cadrul acelorași familii, se produc în lumina suspiciunii, a trădării, a denunțurilor și a altor forme corozive dictate de viclenia și parvenitismul necesare supraviețuirii. *Anii cenușii* evidențiază, așadar, o societate aparent anomică, în fond bine strunită de interese cultivate de structura specializată, capabilă să controleze tot: securitatea regimului comunist. La vremea la care remarcasem proiectul lui Alex Maroiu și scrisesem pe marginea

lui – am publicat un text intitulat „Anii cenușii. Prima jumătate a proiectului” într-un număr din revista *Hyperion*¹ – eram convins că proporțiile fluviului narativ se vor limita la cele patru volume despre care îmi vorbea autorul. Iată-mă acum comentând la apariția volumului VI, fără a avea convingerea că povestea nu va fi reluată mai târziu, focalizată în jurul unui personaj secundar, sau a unui parvenit în anii de după 1989, precum Gabi. Volumul VI se încheie, de altfel, cu patru epiloguri, în care personaje diferite ale ciclului propun o înțelegere a adevărului propriu, diluată în masa imensă de fapte, conexiuni, angajamente și aranjamente, capabilă să strivească umanitatea, să transforme până și vagile încercări de nuanțare într-o substanță cenușie, amorfă, păstoasă, întinsă peste cotidianul comunist. De fapt, aceasta este și intenția autorului: prin adevărul multifacțat, fie că este vorba despre perspectivele lui Dan, ale Silviei, ale lui Paul sau ale oricăruia dintre personaje, nu aceste personaje se revendică a fi protagoniste – nici măcar în propriile lor vieți ficționale –, ci comunismul însuși, hidos, diform, inuman, insinuându-se în profunzimile oricărei relații, diluând orice încercare de reumanizare. Personaje care nu fac obiectul prim-planului – cum ar fi, de pildă, Irina, capabilă să teaurizeze frumosul și valorile cu care fusese crescută – sunt pângărite de potențaii vremii. Trecută prin trauma pierderii soțului, Irina, care are curajul de a păstra un jurnal al faptelor de la jumătatea anilor '60, nu are pute-

¹ Adrian Lesenciuc. (2016). Anii cenușii. Prima jumătate a proiectului. *Hyperion*. Nr.4-5-6. pp.104-105.

rea să-și recunoască fiica născută în urma unui viol, pe Gabi. Nu se poate opune malaxorului istoriei și forței brute a securității comuniste, dar cultivă interior o oază de speranță spre îndreptare, așa cum rezultă din întâlnirea cu Gabi:

Am întrebat-o pe Irina dacă ar putea uita tot ce a fost urât și nedrept. Mi-a spus că, pentru a avea răspunsul, trebuia să privim marea seara, de sus, de pe malul înalt. Cărarea îngustă, care ducea din grădina casei ei pe malul mării, spunea Irina, ascundea tot atâtea drumuri câte gânduri existau ascunse printre stâncile ude. Am mai întrebat-o cine era de vină, după părerea ei, pentru tot ce se întâmplase. Nu a părut mirată de întrebarea mea. Părea că o așteptase. Mi-a răspuns, fără să ezite, privind mereu în depărtare, acolo unde marea agitată și sumbră se urcă în cerul albastru: „Pentru tot ce a fost, am plătit cu toții, fiecare în felul lui. Dar de vină a fost, cu siguranță, numai comunismul” (p. 339).

Această vină aruncată asupra comunismului de poate cel mai curat dintre personajele cărții lui Alex Maroiu este, sper, falsa pistă a interpretării. Societatea comunistă infectă, ca protagonist în ciclul *Anii cenușii*, poate fi judecată astfel, nu și ideologia aflată în spatele ei. Ideologia este precum virusurile: un organism inert, la marginea dintre lumea viului și cea minerală, incapabil să producă rău fără mediul propice trezirii din somnul mineral și transformării în agent patogen. Ideologia comunistă n-ar fi fost nimic fără organismul societal predispus la corupție, în care să se cuibărească și să producă răul. Să admitem această judecată ca fiind una a limitelor li-

vrescului de a excede propria lume și să privim ceea ce transpare cu adevărat din pagini: societatea coruptă, alcătuită din oameni predispuși în mai mare sau mai mică măsură compromisului, înghițind urmele de umanitate, perpetuează o lege a imoralității extensibilă în diferite limite ale acceptabilității în perioada colectivizării, în anii aparentei deschideri, în anii comunismului târziu și după revoluția ratată. *Anii cenușii* este un ciclu de romane care scoate parțial în evidență eroi care ulterior se dovedesc a fi lași, foști colaboratori care pozează în persoane ingenuue, oameni care au învățat din experiența comerțului exterior ce înseamnă legile pieței și ale pluripartitismului pentru a se adapta ușor la capitalismul sălbatic al anilor '90. Societatea complicată, organismul îmbolnăvit de virusul ideologiei comuniste, este conștientă de propria boală. Iată, de fapt, adevărata față (și valoare) a ciclului, exemplificată, în cazul de față, prin textul volumului VI și prin intermediul aceluiași martor în care s-au păstrat rudimentele unei vieți morale, Irina:

Tata spunea că „Oricât de tari ar fi comuniștii, simt întotdeauna nevoia să recunoască și părerea intelectualilor, ca să fie siguri. Părerea intelectualilor pe care îi urăsc în față, dar îi admiră în secret.” Tata avea dreptate, deși, dacă mă gândesc la ritmul rapid în care ne termină ei pe noi, în curând nu vor mai avea pe cine să întrebe și vor trăi fără certitudini (pp. 270-271).

A conștientiza maladia la nivelul organismului social (prin pseudoelita ei în continua raportare la dușmanii de clasă, intelectualii) este, de fapt, rezultatul ade-

văratei radiografii făcute de Alex Maroiu. Altfel ar fi simplă găsierea unui vinovat, a unui țap ispășitor, care să preia păcatele societății și să o prezinte în goliciunea ei pentru rebotizare. Dar violarea morală perpetuă a intelectualității și fiorul unei pasiuni incipiente între pseudo-elita politică și intelectualitate sunt rezultatul unei analize concludente a societății eșuate, a cărei umbră se întinde în amurgul însângerat al comunismului mult peste deceniile următoare.

O altă calitate a scriiturii lui Alex Maroiu – aparent neimplicate, superficiale, reduse stilistic la relatarea apropiată de nivelul barthesian de referință – este aceea de a își face lectorii să simpatizeze cu antieroi. Până și teribilul criminal Nicu Oprea în calitatea sa de tată permite o anumită apropiere a lectorului. Gore, fostul său șofer și, totodată, ucigașul său, devine simpatic prin însăși această crimă, asta după ce, în universul moral difuz al comunismului românesc reflectat în *Anii cenușii*, comisesse crime și în anii cooperativizării. Lectorul este împins să simpatizeze cu criminalii, delatorii, oportuniștii regimului. Se oprește din când în când să se spele pe mâini, asemenea lui Pilat, fără să privească în jur pentru a observa cum o societate pervertită și-a întins tentaculele prin practici similare duse mai departe, dincolo de borna 1989, de aceleași personaje sau de altele educate în aceleași lipsă de morală a comunismului cenușiu, înroșit din când în când cu sânge. *Anii cenușii* e, prin urmare, un ciclu de romane care nu evidențiază personaje, eroi, ci care aduce în lumina interpretării tipare acționale și tipare jus-

tificative, capabile a fi preluate și transmise de la generație la generație, într-un cerc al ratării ca societate, al incapacității de a judeca în lipsa reperelor. Astfel, într-o lume aparent nouă, creată pe alte principii, cel mai temut securist, Constantin Butescu (Chinezul), fostul coleg al lui Dan, înființează Partidul Popular al Dreptății. Nota aparent nevinovată a lui Alex Maroiu este, într-un fel, esența întregii întrețeseri epice: „Cine putea fi mai popular decât un vechi securist?” (p. 323). Poate că tocmai de aici ar putea veni limpezirea în firul lecturii. Același Chinezul este cel care tranșează indecidabilitatea morală a comunismului românesc:

Voi, intelectualii, aveți multe idei, dar toate proaste. Înțelegeți mereu pe dos. Scopul final în viață n-a fost niciodată cel declarat oficial. Oricum, nu a fost, în niciun caz, satisfacerea nevoilor oamenilor, cum susținea Ceaușescu. Cine dracu' ar fi putut să rezolve atâta lume deodată? (p. 305).

Ciclul *Anii cenușii* menține această indecidabilitate morală instituită de comuniști și propune o radiografie epică alertă, aparent alunecând în planurile personale ale relațiilor pseudoprotagoniștilor, în fapt simple mașinării într-o lume guvernată de „relațiile securiste”, cum le denumește Alex Maroiu în text, caracterizate deopotrivă prin teamă, credință și admirație. Cumva, povestea întinsă în cele șase volume ale ciclului, relevă la scară mai mică pervertirea morală absolută, pe care o trăiesc deținuții comuniști închiși de foștii lor colegi din excepționalul roman *Întuneric la amiază* al lui Alfred Koestler, pentru

care „onoarea înseamnă să trăiești și să mori pentru credința ta”. Personajele din ciclul *Anii cenușii* nu au, poate, puterea lui Rubașov, nici a celor din celulele vecine. Dar tocmai această slăbiciune este cea care atrage și dă autenticitate scriiturii lui Alex Maroiu.

Cred că *Anii cenușii* constituie un demers epic consistent, o lucrare importantă, care necesită a se bucura de reflectarea fidelă în presa românească de specialitate.

Din volumul anterior

Gabi și ceilalți

Paul, Dan și Silvia au făcut parte toți din viața, mea, ca niște capitole ale aceleiași cărți. Și eu, la rândul meu, am contat mult pentru ei. Ajutându-i pe unii și trădându-i pe alții, nu am vrut altceva decât să îl ajut și să-l am pe Paul lângă mine, cu gândul ascuns de a-l păstra definitiv.

Uneori, independent de ce urmărim fiecare dintre noi, viețile noastre se întretaie sau se suprapun cu viețile celor din jur, așa cum s-au suprapus și viețile noastre, fără ca cineva anume să și-o dorească neapărat. Oricât de bine ne-am pregăti planurile de viitor sau oricât de mult am putea anticipa ce ne aduce ziua de mâine, întotdeauna apar schimbări neașteptate. Iar tot ce nu putem controla numim, în mod obișnuit, sau din motive ascunse, destin.

Oricum s-ar numi, însă, el, un lucru e cert: destinul cuprinde întotdeauna mai ales ceea ce ne scapă sau ne ia pe sus, fără să ne putem opune cursului evenimentelor. La fel s-a întâmplat și cu viețile celor menționați, a lui Paul, a Silviei și a lui Dan, ale căror vieți au mers, în paralel, sau suprapus, cu viața mea. I-am simțit mereu pe toți

ca pe un grup de oameni care se căutau unul pe altul, uneori illogic, sau chiar pentru a se lupta între ei, dar mereu uniți prin destin, ca și cum n-ar fi fost în stare niciunul dintre ei să respire separat.

I-am păstrat pe toți în minte și le-am urmărit evoluția în timp, zi de zi. Povestea lor o pot reda în detaliu, ca pe un roman al vieții mele, în care ceilalți apar ca personaje, așa cum se va vedea în continuare.

CAPITOLUL I

Gabi – Secrete vechi

În așteptarea cuplului de îndrăgostiți aflat în deplasare la Moscova, am re trăit încă o dată, în altă formă, perioada singurătății. Cele două jumătăți de casă erau, însă, de data asta, mult mai goale și mai lipsite de evenimente. Nu așteptam nimic important care ar fi putut să apară, în afară de apariția lui Paul. Timpul trecea însă greu.

Aș fi rezistat acestei perioade dacă nu aș fi fost obligată să continui tot felul de lucruri care mă iritau, ca, de pildă, ideea de a crea o atmosferă vizibilă și zgomotoasă, care să atragă atenția asupra mea. Am continuat să-l încurajez pe Max să-mi facă curte, ca să nu-și piardă antrenamentul, și tot așa a trebuit în continuare să joc teatru în fața Ioanei și a Ligiei, ca și cum eram încântată de felul cum îmi mergeau toate treburile. „Sper că nu te măriți fără să ne spui sau să fugi cu vlăjganul ăla care te pipăie în fața casei.” (Ligia, încercând să afle ceva.)

L-am suportat pe Max la întâlnirile și petrecerile de grup, evitând să-i ofer prilejul să rămânem singuri. Am pozat în continuare în fața lui Cip și a celorlalți că l-aș prefera ca bărbat cel puțin pentru moment și, în plus, am jucat cu destul succes teatru, pozând în rolul unei fete ve-